

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum Deus de rebus propriam habeat cognitionem, & determinatam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

habet veritatem, nisi secundum quod accedit ad primam veritatem: secundum vero quod ab ea recedit habet falsitatem, vt & Auic. dicit.

Lib. 8. Meta. c. 6.

Ad xviii. dicendum, qd aliquid comparatur Deo dupliciter: vel secundum commensurationem, & sic creatura Deo cõparata intuenitur quasi nihil: vel secundum conuersionem ad Deum a quo esse recipit, & sic hoc solum esse habet quo cõparatur ad Deum: & sic etiam a Deo cognoscibilis est.

Ad xix. dicendum, qd verbum illud est intelligendum de intellectu nostro, qui a rebus scientiã accipit: gradatim. n. res a sua materialitate ad immaterialitatem intellectus ducit. s. mediãte immaterialitate sensus: & ideo oportet, vt qd est in intellectu nostro, prius in sensu fuerit, quod in intellectu diuino locum non habet.

Lib. 6. Meta. ex cap. 4.

Ad xx. dicendum, qd quãuis agens naturale, vt Auic. dicit, non sit causa nisi fieri: cuius signũ est, quod eo destructo non cessat esse rei, sed fieri solum: agens tamen diuinum quod est influens esse rebus, est causa essendi, quãuis rerum constitutionem non intret, & tamen est similitudo principiorum essentialium, quã intrant rei constitutionem, & ideo non solum cognoscit fieri rei, sed esse eius, & principia essentialia ipsius.

ARTICVLVS IIII.

Utrum Deus de rebus propriam, & determinatam cognitionem habeat.

s. p. q. 74. artic. 6. super Precambium Porphyrii i predicab. non precu a sine habetur hic tra. ca. in fine lib. 1. in Porphyriam.

Quarto queritur. Utrum Deus de rebus propriam habeat cognitionem, & determinatam. Et videtur, qd non, quia sicut dicit Boet. Vniuersale est dum intelligitur, singulare dum sentitur: sed in Deo non est cognitio sensitua, sed intellectiua tantum. ergo Deus non habet nisi vniuersalem cognitionem de rebus.

¶ 2. Præt. Si Deus cognoscit creaturas, aut cognoscit eas pluribus, aut vno: si pluribus, ergo eius sciẽtia pluralificatur etiam ex parte cognoscentis, quia id, quo cognoscitur, in cognoscente est. Si autem vno, cum per vnum non possit haberi de multis cognitio propria, & distincta, videtur qd Deus nõ habeat propriam cognitionem de rebus.

¶ 3. Præt. Sicut Deus est causa rerum eo qd eis esse influit, ita ignis est causa calidorum ex hoc qd eis calorem influit, sed si ignis se ipsum cognosceret cognoscendo calorem suũ non cognosceret alia nisi in quantum sunt calida. ergo Deus cognoscẽdo essentiam suã, nõ cognoscit alia, nisi in quantum sunt entia: sed istud non est habere propriã cognitionem de rebus, sed maxime vniuersalem. ergo Deus non habet propriam cognitionẽ de rebus.

Yest. co. 3. & 5. co. 3.

¶ 4. Præt. Propria cognitio de re aliqua haberi nõ potest, nisi per speciẽ, quã nihil maius, vel minus concipiat, quam in re sit: sicut enim viridis color imperfecte cognosceretur per speciem deficientẽ ab ipso. s. nigri, ita imperfecte cognosceretur per speciem superexcedentem. s. albi in quo perfectissime natura coloris inuenitur: vnde & albedo est mẽsura omnium colorum, vt dicitur in 1o. Meta. sed quantum essentia diuina superat creaturam, tantum creatura deficit a Deo: cũ ergo diuina essentia nullo modo proprie & complete possit cognosci mediante creatura, nec creatura poterit cognosci proprie mediãte essentia diuina: sed Deus nõ cognoscit creaturã nisi per essentiam suam. ergo non hãt propriam cognitionem de creaturis.

¶ 5. Præt. Omne medium qd facit propriã cognitionem de re, põt assumi, vt medium demonstrationis ad concludendum illud: sed essentia diuina

non hoc modo se habet ad creaturam: alias creaturã essent quã docuimus: sicut essentia diuina. ergo Deus cognoscens creaturas per essentiam suã, non habet propriam cognitionem de rebus.

¶ 6. Præt. Si Deus cognoscit creaturã, aut cognoscit eam in propria natura, aut in idea: si in propria natura, tunc propria natura creaturã est medium, quo Deus cognoscit creaturam, sed medium cognoscẽdi est perfectio cognoscentis. ergo natura creaturã erit perfectio diuini intellectus, quod est absurdum: si vero in idea cognoscit creaturã, idea sit magis remota a re, quam essentialia vel accidentalia rei, minorẽ cognitionẽ habebit de re, quã illa que est per essentialia vel accidentalia: sed omnis propria cognitio de re habetur, vt per essentialia vel accidentalia eius, quia etiam accidentia maximã partẽ conferunt ad cognoscendum quod quid est, vt dicitur in 1. de anima, ergo Deus non habet propriam cognitionem de rebus.

¶ 7. Præt. Per medium vniuersale non potest haberi propria cognitio de aliquo particulari, sicut per animal nõ potest haberi propria cognitio de homine, sed essentia diuina est medium maxime vniuersale, quia communitur se habet ad omnia cognoscenda. ergo Deus per essentiam nõ potest habere propriam cognitionem de creaturis.

¶ 8. Præt. Cognitio disponitur s. in mediũ cognoscẽdi. ergo propria cognitio non habetur nisi per proprium medium, sed essentia diuina nõ potest esse proprium medium cognoscẽdi creaturam, quia si esset proprium medium cognoscẽdi hanc creaturam, iam alterius non esset proprium medium cognoscẽdi: quod enim in se habet alteri est cõmune vtriq;, & non proprium alteri. ergo Deus per essentiam suã creaturã cognoscens non habet propriam cognitionem de rebus.

¶ 9. Præt. Dicit Diony. 7. c. de diu. nom. Deus cognoscit materia immaterialiter, & materia, siue distincta in distincte: sed talis est distinctio qua Deus res cognoscit. ergo Deus habet distinctam cognitionem de rebus, & ita nõ potest cognoscit hoc, aut illud.

SED CONTRA. Nullus põt discernere inter illud de quibus nõ hãt propriã cognitionem: sed Deus hoc nõ creaturas cognoscit, qd inter eas dicitur cognoscit. n. hanc nõ esse illã, alias nõ daretur illis suam capacitatem, nec redderet vnicuique opus suum, iuste de actibus hominum iudicatur. ergo Deus habet propriam cognitionẽ de rebus.

¶ 2. Præt. Nihil imperfectum est Deo tribuendum, sed cognitio qua cognoscitur aliquid in cõmuni & nõ in speciali est imperfecta, cum ei aliquid sit. ergo diuina cognitio non est in cõmuni sum de rebus: sed etiam in speciali.

¶ 3. Præt. Secũdũ hoc accideret Deũ, qui est simplicius esse insipientissimũ, si nõ cognoscit creaturã de rebus qd nos cognoscimus, quod pro incipienti habet Phil. in lib. de anima. & in 3. Metaph.

RESPON. Dicendũ, ex hoc ipso, qd Deus ordinat ad suũ finem probari potest, qd Deus proprie cognitionẽ hãt de rebus: quia res aliqua nõ potest propriũ finẽ ordinari per aliquã cognitionem cognoscatur propria eius natura, s. in quã habet determinatam habitudinem ad finem illũ. Quãter hoc aut esse possit hoc nõ cõsiderandum est per cognitionẽ. n. causã cognoscitur effectus: hoc qd effectus ex ea cõsequitur, vnde si sit causa hoc qd effectus ex ea cõsequitur, vnde si sit causa causa vniuersalis, cuius actio ad aliquem effectum non determinatur, nisi mediante aliqua creatura particulari.

particulari per cognitionem illius causæ cōis nō habebitur propria cognitio de effectu: sed scietur in cōitū: sicut actio Solis determinatur ad pductionem huius plantæ: mediante vi feminatiua, q̄ est in terra, uel in femine: unde si Sol cognosceret seipsum nō haberet cognitionem propriā de hac planta, sed cōem tñ, nisi cum hoc cognosceret propriam causam eius: & ideo ad hoc, q̄ habeatur propria & perfecta cognitio de aliquo effectu, oportet q̄ in cognoscenē congregentur omnes cognitiones causarū propriarū & cōmuniū, & hoc est qd̄ Philoſ. dicit i. Phisic. Tunc cognoscere dicimur vñū quodque, cū causās cognoscimus primas, & principia prima vq; ad elemēta, id est ad causas proximas, vt Com. exponit: fm̄ hoc autē aliquid in cognitione diuina ponimus fm̄ ipse per essentia suam est causa eius: sic em̄ in ipso est, ut cognosci potest: unde cum ipse sit causa omnium causarum propriarum, & cōmuniū, ipse per essentia suam cognoscit oēs causas proprias & cōes, quia nihil est in re, per quod determinetur eius natura cōis, cuius Deus non sit causa: & ideo per quam rationē potest cognoscere cōem rerum naturam, per eādem ponetur cognoscere propriam naturam vniuscuiusque & proprias causas. Et hanc rationem assignat Dionys. 7. cap. de Diuinis nomi. sic dicens. Si fm̄ vñā causā Deus omnibus existentibus esse tradidit, fm̄ eādem causā sciet omnia: & infra. Ipsa nō omniū causa seipsum cognoscens vacat alicubi, sicut que sunt ab ipsa, & quorum est causa, ignorauerit: vacare dicit, deficere a causalitate alicuius qd̄ in re inuenitur, qd̄ sequeretur, si aliquid eorū, quæ sunt in re, ignoraret. Et sic patet ex dictis, q̄ omnia similia que inducuntur ad manifestandū, q̄ Deus per se oīa cognoscit sunt deficientiora, sicut qd̄ inducitur de p̄ſto, qui si se cognosceret diceret, q̄ lines cognosceret, & de luce quod cognoscendo se cognosceret colores: nō. n. quicquid est in lineis, pōt reduci in punctum sicut in causam, nec quicquid est in colore ad lucē: unde punctus cognoscens seipsum non cognosceret lines nisi in uniuersali, similiter ne lux colorem: secus autē est de cognitione diuina, ut ex dictis patet.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod uerbum illud Boetii intelligendum est de intellectu nō: non autem de intellectu diuino, quia singularia cognoscere potest vt infra dicitur, & tamen intellectus noster singularia non cognoscens propriam habet cognitionem de rebus, cognoscens eas secundum proprias rationes speciei: unde & si etiam intellectus diuinus singularia non cognosceret nihilominus posset de rebus propriam cognitionem habere.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ Deus cognoscit omnia uno, quod est rō plurium, scilicet sua, q̄ est similitudo rerum omnium: & quia essentia sua est propria rō uniuersaliusque rei, ideo de unoquoque propriam cognitionem habet. Qualiter autē unum possit esse multorum ratio propria & cōmuni, sic considerari potest: essentia enim diuina secundum hoc est rō alicuius rei, q̄ res illa diuinam essentiam imitatur: nulla autē res imitatur diuinam essentiam ad plenum, sic enim non posset esse nisi vna imitatio ipsius, nec sua essentia esset per modum istum nisi unius propria ratio, sicut una sola est imago patris perfecte eum imitās scilicet filius: sed quia res creata imperfecte imitatur diuinam essentiam, contingit esse diuersas res

A diuersimode imitantes: in quarum nulla est aliqd̄ quod non deducatur a similitudine diuinæ essentia: & ideo illud quod est propriū vnicuique rei, habet in diuina essentia quod imitetur: & fm̄ hoc diuina essentia est similitudo rei, quantum ad proprium ipsius rei, & sic est propria ipsius rō: & eadē ratione est propria alterius & omnium aliorum: estigitur cōis omnium ratio, in quantum est res ipsa vna, quam omnia imitantur: sed est propria huius ratio vel illius, secundum quod res eam diuersimode imitantur, & sic propriam cognitionem diuina essentia facit de unaquaque re, in quantum est propria ratio uniuscuiusque.

AD TERTIVM dicendum, quod ignis nō est causa calidorum, quantum ad omne id, quod in eis inuenitur, sicut dictum est de essentia diuina: & ideo non est simile.

AD QVARTVM dicendum, q̄ albedo superabundat a viridi colore quantum ad alterum eorū, qd̄ est de natura coloris, quantum ad lucem, quæ est quasi formale in compositione coloris, & fm̄ hoc est mensura aliorum colorum: sed in coloribus inuenitur aliquid aliud quod est quasi materiale in ipsis, scilicet terminatio diaphani: & secundum hoc albedo non est mensura colorum, & sic patet q̄ in specie albedinis non est torum, quod in aliis coloribus inuenitur: & ideo per sp̄m albedinis non potest haberi propria cognitio de quolibet aliorum colorum, secus autem est de essentia diuina. Et præterea in essentia diuina sunt res alie, sicut in causa: alii autem colores non sunt in albedine sicut in causa, & ideo non est simile.

AD QVINTVM dicendum, q̄ demonstratio est species argumentationis, quæ quodam discursu intellectus perficitur, unde intellectus diuinus q̄ sine discursu est, non cognoscit per essentiam suā effectus, quasi demonstrando, & si certiorum cognitionem habeat de rebus per essentiam suam, quā demonstrator per demonstrationē, si quis etiam eius essentiam comprehenderet certius per eam singulorum naturam cognosceret, quā per medium demonstrationis conclusio cognoscat: nec tñ sequitur quod effectus Dei sint ab æterno, propter hoc q̄ essentia eius est æterna, quia effectus non sunt hoc modo in eius essentia, ut semper in seipsis sint, sed ut quandoque sint, quando scilicet diuina sapientia determinauerit.

AD SEXTVM dicendum, quod Deus cognoscit res in propria natura si ista determinatio referat ad cognitionem ex parte cogniti: si autem loquamur de cognitione cognoscentis, sic cognoscit res in idea, id est per ideam quæ est similitudo omnium quæ sunt in re, & accidentalium & essentialium, quamuis ipsa non sit accidens rei neque essentia eius, sicut & similitudo rei in intellectu nostro non est essentialis uel accidentalis ipsi rei, sed similitudo uel essentia uel accidentis.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ essentia diuina nō ē uniuersale medium, quasi uniuersalis forma, sed quasi uniuersalis cā: alio autē mō se habet ad faciendā cognitionē rerum causā uniuersalis, & forma uniuersalis: forma n. uniuersali est effectus in potentia quasi materiali: sicut differentia sunt in genere fm̄ proportionē qua formæ sunt in materia ut Porphyrius dicit: sed effectus sunt in causa in potentia actiua, sicut domus est in mētē artificis vt in potētia actiua: & q̄a unum quodq; cognoscit, fm̄ q̄ est in actu, & nō secundum quod est in potentia, ideo hoc quod differentia specificantes genus

genus sunt in genere in potentia, non sufficit ad hoc qd per formam generis habeatur propria cognitio de specie: sed ex hoc qd propria alicuius rei sunt in aliqua causa actiua, sufficit vt per causam illa habeatur cognitio de illa re, vnde per ligna, & lapides nō cognoscitur domus, sicut cognoscitur per formā suam, quæ est in artifice: & quia in Deo sunt propriae cognitiones vniuersaliūsq; sicut in cā actiua, ideo quāuis sit vniuersale medium potest propriam cognitionem facere de vnaquaque re.

In corp. ar.

AD OCTAVVM dicendum, qd essentia diuina est, & commune medium, & proprium, sed non secundum idem, vt dictum est.

AD NONVM dicendū, qd cum dicitur Deus scit distincta indistincte, si Ly indistincte, determinet cognitionem ex parte cognoscentis, sic verū est, & sic intelligit Dio. qd ipse vna cognitione omnia distincta cognoscit: si autē determinet cognitionem ex parte cogniti, sic falsa est. Deus. n. cognoscit id per quod vnum ab alio distinguitur, vnde propriam cognitionem habet de vnoquoque.

ARTICVLVS V.

Vtrum Deus singularia cognoscat.

7. p. q. 14. art. 11.

Qvinto queritur, Vtrum Deus cognoscat singularia. Et videtur qd nō. Intellectus. n. noster singularia non cognoscit, quia est a materia separatus: sed intellectus diuinus est multo magis separatus a materia quā noster. ergo singularia non cognoscit. Sed dicendum, qd intellectus noster non habet hoc solum, qd singularia non cognoscit, quia est immaterialis: sed quia abstracta hit a rebus cognitionem.

¶ 2 Sed contra, intellectus noster nō accipit a rebus nisi mediāte sensu, vel imaginatione: p prius ergo a rebus accipiūt sensus, & imaginatio quā intellectus, & tamen per sensum & imaginationē singularia cognoscuntur. ergo illa non est ratio, qd intellectus singularia non cognoscit: quia cognitionem a rebus accipit. Sed dicendum qd intellectus accipit a rebus formam penitus depuratā, non autem sensus, & imaginatio.

¶ 3 Sed contra, depuratio formæ in intellectu receptæ, non est ratio quare intellectus singularia non cognoscit ratione termini a quo, immo fm hoc magis debet cognoscere, quia secundū hoc totam assimilationem suam trahit, quōd a re recipit. relinquitur ergo qd depuratio formæ non impedit cognitionem singularis, nisi secundum terminū ad quē qui est puritas, quā in intellectu habet: sed ista puritas formæ est tantum propter immunitatem intellectus a materia. ergo ista est sola rō quare intellectus noster singularia non cognoscit: qd est a materia separatus, & sic habetur propositum qd Deus singularia non cognoscit.

¶ 4 Præ. Si Deus cognoscit singularia, oportet qd omnia cognoscat: quia eadem est ratio de vno & de omnibus: sed non cognoscit omnia. ergo nulla probatio media, sicut dicit Augu. in Enchir. melius est multa nescire, quā scire. s. villa: sed inter singularia multa sunt vilia. cū ergo quod melius est, sit in Deo reponendum, videtur quōd non omnia singularia cognoscit.

Ca. 17. 10. 3.

¶ 5 Præ. Ois cognitio fit per assimilationem cognoscentis ad cognitū: sed nulla est assimilatio singularium ad Deū, qd singularia sunt mutabilia, & materialia, & multa alia huiusmodi habent quorū

contraria penitus sunt in Deo. ergo Deus singularia non cognoscit.

¶ 6 Præ. Quiquid Deus cognoscit, perfecte cognoscit, sed perfecta cognitio non habetur de re nisi quando cognoscitur eo modo quo est, cum ergo Deus nō cognoscat singularia eo modo quo est, quia singularia materialiter est, Deus autē immaterialiter cognoscit, videtur quōd Deus non possit perfecte singularia cognoscere, & ita nullo modo cognoscit. Sed dicendum, qd perfecta cognitio requirit ut cognoscentis cognoscatur eo modo quo est, ut modus accipiatur ex parte cogniti, non autē si accipiat ex parte cognoscentis.

¶ 7 Sed contra, cognitio fit per applicationem cogniti ad cognoscentem. ergo oportet quod idem sit modus cogniti & cognoscentis, & sic perfecta distinctio nulla videtur.

¶ 8 Præ. Secundū Philosophū si aliquis vult inuenire rē aliquam, oportet qd aliquam cognitionem de ea præhabeat, nec sufficit qd per formam communem habeat, nisi forma illa per aliquod cōtrahatur, sicut aligs ferū amissum querere nō possit cōueniēter, nisi aliquā notitiā de ipso præbuisse, qd nō cognosceret qd etiā inueniret, nec sufficeret qd sciret eū esse hominem, quare eum a ceteris non discerneret: sed oportet qd habeat aliā notitiā per ea que sunt ei propria.

Hic videtur quod Deus debet cognoscere aliqd singulare, oportet qd forma cōis per quam cognoscit, scilicet essentia sua per aliquod contrahatur, nec sufficit si sit aliquod in ipso per quod contrahi possit, videtur qd ipse singularia non cognoscit. Sed dicendum qd illa species per quam Deus cognoscit, est communis quōd tamen est propria unicuique.

¶ 9 Sed contra, proprium & commune tamen opponuntur. ergo non potest esse vnum in forma communis & propria.

¶ 10 Præ. Cognitio iūis nō determinat ad aliqd determinatū per lucē quæ est mediū vniuersale, sed determinatur per obiectū qd est res ipsa cognita. sed in diuina cognitione essentia est mediū, quare res cognoscit, quia essentia eius se habet, sicut diuini cognitionis & sicut lux quædam per quam omnia cognoscuntur, ut etiā dicit Dionysius de Diuinis nominibus. ergo eius cognitio nullo modo determinatur ad aliquod singulare, & ita singularia non cognoscit.

¶ 11 Præ. Scientia cum sit qualitas est talis forma per cuius variationem mutatur subiectum: sed ad variationem scitorum mutatur scientia, quia si te sedente sciam te federe: te surgente sciam amisi. ergo ad variationem scitorum mutatur mutatur sciens: sed Deus nullo modo mutatur: rest. ergo singularia quæ sunt variabilia, ad eū esse non possunt.

¶ 12 Præ. Nullus potest scire singulare, nisi sciat lud p qd singulare cōpletur: sed id p quod cōpletur singulare inquantū hmo, est materia. Dicitur autem materiam non cognoscit. ergo nec singularia. p. batio media, quæ dā sunt ut dicit Boetius & Cōmentator in 2. Metaph. quæ sunt nobis scilicet ad cognoscendum pp defectum nobis sicut ea que sunt manifestissima in natura, ut stātia immateriales: quæ uero que nō cognoscuntur pp sui defectū, sicut illa que habent minimum de esse ut motus & uacuit & huiusmodi: sed materia prima habet minimum de esse: ergo Deus materiam nō cognoscit, cum de se sit cognoscibilis. Sed dicendum, qd quāuis sit in cognoscibilis.